

Motion till riksdagen 2019/20:824

av **Magnus Persson m.fl. (SD)**

Arbetsmiljö

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad preskriptionstid för arbetsmiljöbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa ofrivilligt delade turer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande arbetsmiljöarbete inom den offentliga sektorn och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande arbetsmiljöarbete för socialarbetare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla fackförbundens företrädesrätt att utse skyddsombud och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta de regionala skyddsombuden med oberoende arbetsmiljörådgivare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ingen ska behöva avlida till följd av sitt arbete. Trots åtgärder, forskning och tillämpning av ny kunskap har det de senaste åren i genomsnitt skett en dödsolycka i veckan på svenska arbetsplatser.¹ Utöver den alarmerande uppgiften visar Arbetsmiljöverkets statistik för 2018 att av fem miljoner sysselsatta i Sverige upplever 1,4 miljoner att de har besvär på grund av sitt arbete. Exempel på sådana besvär är arbetsrelaterad stress, mobbning och kränkande särbehandling.² Även hot och våld, till exempel våld mot blåljuspersonal och vårdpersonal, är idag ett inslag på svenska arbetsplatser.

¹ Arbetsmiljöverket, rapporten Arbetsolyckor med dödlig utgång 2008–2019.

² Arbetsmiljöverket, rapporten Arbetsorsakade besvär 2018.

Ett fullgott arbetsmiljöarbete står på flera ben – forskning, implementering av forskningsresultat i det lokala arbetsmiljöarbetet samt kraftfullt agerande mot arbetsmiljöbrott. Den enskilt viktigaste komponenten är dock det dagliga arbetsmiljöarbetet där löntagare och arbetsgivare tillsammans arbetar för en god arbetsmiljö och där parterna arbetar fortlöpande och gemensamt med att både förebygga och åtgärda arbetsmiljöproblemen på arbetsplatsen.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Utvecklingen inom området är allvarlig och partiet tar sig an problematiken från flera håll. Dagens arbetsmarknad är föränderlig och arbete utförs på ett helt annat sätt än för bara tjugo år sedan. Tillgängligheten har ökat och arbetsätten har förändrats. Vi ser flera områden där ansvarsfördelningen mellan arbetsgivare och löntagare upplevs oklar rent juridiskt. Denna problematik är särskilt framträdande i de nya arbetsformer som utvecklats som en del av det moderna arbetslivet där egenanställning, inhyrning av personal och konsultarbete är vanligt. Det behövs mer forskning och utökad implementering av aktuella forskningsresultat.

Myndigheten för arbetsmiljökunskap sprider forskningsbaserad kunskap om arbetsmiljö och utvärderar och analyserar arbetsmiljöpolitiken. Arbetsmiljöpolitiken är viktig både ur ett individ- och ur ett samhällsperspektiv eftersom den kan bidra till att minska sjukskrivningstalen. Myndigheten har ett viktigt uppdrag att sammanställa det aktuella forskningsläget inom området och Sverigedemokraterna ser myndigheten som en mycket betydelsefull part för att kunna förbättra och utveckla arbetsmiljöarbetet.

Utökad preskriptionstid för arbetsmiljöbrott

Vid utredningar av arbetsmiljöbrott involveras flera myndigheter – Arbetsmiljöverket samt Polis- och Åklagarmyndigheten. Utredningstiden är ofta lång och den genomsnittliga utredningstiden för brottet vållande till annans död på arbetsplats är betydligt längre än en utredning om vållande till annans död som inte har samband med någon arbetsplats. Utredningsläget är komplicerat utifrån sakfrågans natur. Entreprenader sker ofta i flera led. Tekniskt sett kan det vara komplicerade orsaksförlopp och även komplicerade organisatoriska förhållanden. Det är ofta flera aktörer involverade och det är i skarven mellan aktörerna som utredningsläget försvåras.

Utifrån den samlade bilden av problematiken i dessa utredningar vill vi utöka preskriptionstiden. Preskriptionstiden för normalgraden av arbetsmiljöbrott är idag två år. Vid grova brott är den fem år. Dessa preskriptionstider anser vi är för korta och vi vill istället se att preskriptionstiden utökas till det dubbla, dvs. fyra år för normalgraden samt tio år för grova brott.

Förebyggande insatser för att förbättra arbetsmiljön inom offentlig sektor

Att sjukskrivningarna ökar kraftigt inom offentlig sektor, särskilt bland kvinnor och på grund av psykisk ohälsa, är ett problem som måste tas på stort allvar, även om ökningen stannat av något de senaste åren. För det första måste mer forskning på området genomföras för att man ska kunna gå till botten med de bakomliggande orsakerna till

problemen, vilket är något vi satsar resurser på inom ramen för vårt förslag om ett nationellt forskningsprogram.

För det andra måste beslut tas redan nu, som kan påverka arbetsmiljön i positiv riktning. En alltför stor arbetsbörda inom vård och omsorg kombinerat med små möjligheter till karriär, löneutveckling och möjlighet att påverka arbetstider med mera kan vara faktorer som påverkar. Att just kvinnor drabbas hårdare av utbrändhet än män är också något som måste utredas utifrån perspektivet om kvinnor är mer pressade av faktorer som ligger utanför arbetet, genom t.ex. att kvinnor tenderar att ta ett större ansvar för hem och familj. Möjligheten att kombinera familjeliv med arbetslivet är därför något som också måste tas i beaktande. De mest utsatta yrkesgrupperna inom offentlig sektor finns på regional och kommunal nivå, som naturligtvis har ett ansvar för arbetsmiljön inom berörda yrken. Därför behöver kraven på, uppföljningen av och incitamenten till förebyggande hälsoarbete stärkas. En tydlig strategi behövs för att tidigt upptäcka risktecken och göra insatser, som kanske kan vara till hjälp för individen innan sjukskrivning är ett faktum. Samtidigt är kommuner och regioner ofta redan hårt pressade av att få grundläggande vård och omsorg att fungera. Kombinerat med stärkta krav vill Sverigedemokraterna därför att staten inför ett stimulansbidrag till kommuner och regioner för att satsa på förebyggande hälsoarbete, där ett särskilt fokus idag ska ligga på att förebygga psykisk ohälsa och reaktioner kopplat till stress. Sverigedemokraterna har också sedan tidigare förespråkat ökade satsningar på Arbetsmiljöverket. Med tanke på de stora brister som finns inom arbetsmiljön inom offentlig sektor är det särskilt beklagligt att regeringen inte anslår de resurser som Arbetsmiljöverket efterfrågar. Utöver detta har Sverigedemokraterna föreslagit insatser som förbättrar arbetsmiljön för sjukvårdspersonal och personal inom skola och förskola, vilket finns att läsa om i avsnittet om sjukvård och skola. En yrkesgrupp som dock kommit i skymundan i tidigare satsningar är socialsekreterare, som också är en av de yrkesgrupper som har flest sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa. Vi vill därför lyfta fram särskilda satsningar på denna yrkesgrupp.

Insatser för socialsekreterare

Socialsekreterare är en av yrkesgrupperna med flest sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa. En orimligt hög arbetsbelastning och stor personalomsättning har varit överhängande problem inom socialtjänsten de senaste åren. Enligt en rapport om socialsekreterarnas arbetsmiljö från Arbetsmiljöverket 2018 har förändringar skett inom den kommunala omsorgen som inneburit att ansvaret för resultat, ansvar och målstyrning har decentraliserats och utsatts för en ständigt rationalisering. Omvandlingen har fört med sig ökade arbetskrav. Kombinationen av hög arbetsbelastning och otillräckliga resurser har i sin tur gjort det svårt att utföra arbetet på ett tillfredsställande sätt. Att stress hänger ihop med hur arbetet är organiserat är väl belagt inom stress- och arbetslivsforskning. Tidigare studier om arbetsvillkoren inom socialtjänsten visar att ansvaret att hantera obalans mellan krav och resurser har decentraliserats till den enskilde medarbetaren. När resurserna inte matchar de krav som ställs tvingas medarbetarna till strategier som äventyrar antingen deras egen hälsa eller arbetets kvalitet. Några konkreta problem som identifieras i rapporten är att chefer på lägre nivå och de som utsetts till 1:e sekreterare själva har så hög arbetsbelastning att de brister i sin roll som arbetsledare. Samtidigt visar rapporten att god arbetsledning har stor betydelse för en god arbetsmiljö. Andra problem som identifierades var bristande

säkerhetsrutiner och tillbudsrapportering, då socialsekreterare kan utsättas för våld och hot. Det finns en osäkerhet i hur arbetsrelaterade hot på fritiden ska hanteras och därför behöver ett samarbete med Polismyndigheten upprättas. Enligt en rapport från Arbetsmiljöverket är stödet från den politiska ledningen i kommunerna till socialtjänsten överlag dåligt och området upplevs mest som en belastning. Att förbättra arbetsmiljön är inget som prioriteras högt.

Avskaffa ofrivilligt delade turer

Sverigedemokraterna värnar löntagarnas rätt till balans mellan arbete och privatliv. Inom den offentliga sektorn ser vi att anställda kan ha en arbetsdag som pågår mellan 7 och 21, med en fyra timmar lång obetald rast i mitten. Den anställde får i praktiken två pass på en arbetsdag. Vi vill säkerställa att de anställda inom vård och omsorg har en dräglig livssituation där arbete och familjeliv går att kombinera.

Utifrån detta vill vi avskaffa de ofrivilligt delade turerna och ge de anställda möjlighet till balans mellan privatliv och arbete. Detta är viktigt inte minst ur ett kompetensförsörjningsperspektiv, eftersom branschen under lång tid präglats av bemanningsproblem. Att kunna kombinera arbetsliv och privatliv på ett tillfredsställande sätt ökar attraktiviteten inom dessa yrken.

Skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet

Antalet personer som sjukskrivs på grund av stress har mer än fördubblats på tio år.³ Antalet dödsolyckor har ökat de senaste åren, och under 2018 dog 50 personer när de utförde sitt arbete.⁴ Utöver utökad forskning och förbättrat utredningsläge vid misstänkta arbetsmiljöbrott vill Sverigedemokraterna ta ett helhetsgrepp kring arbetsmiljöarbetet. Dagens arbetsmiljöarbete behöver anpassas till de förändringar som har skett på löntagarsidan där fler väljer att inte vara medlemmar i ett fackförbund.

Idag finns det arbetsplatser där det kan vara svårt att få någon vald till skyddsombud på grund av att personen saknar facklig koppling. Det finns exempel där medarbetarna har velat välja en person men facket har använt sin företrädesrätt och utsett någon annan.

Den som är lämplig och har intresse för och kunskap om arbetsmiljöarbete ska inte behöva vara eller bli medlem i ett fackförbund för att kunna bli skyddsombud. Sverige har föreningsfrihet. Vi vill att makten att utse företrädare ska ligga hos arbetsplatsens anställda, utan inskränkningar. Detta är särskilt relevant i en tid då den fackliga organisationsgraden minskar. Minskningen är särskilt tydlig bland unga.⁵ Det finns sannolikt flera skäl till den lägre anslutningsgraden, men det kan antas att fackförbundens oförmåga att skapa och utveckla ett attraktivt medlemserbjudande är ett starkt bidragande skäl. Den minskade anslutningsgraden leder till färre fackligt förtroendevalda vilket i sin tur innebär svårigheter att utse skyddsombud med facklig förankring. Kontentan är att arbetsmiljöarbetet blir lidande. Givet den arbetsmiljöproblematik som lyftes inledningsvis kan inte detta tillåtas fortgå.

³ Försäkringskassan, årsredovisning 2019.

⁴ Arbetsmiljöverket, årsredovisning 2019.

⁵ Kjellberg, Anders, Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund, 2017.

Arbetsmiljöarbetet måste prioriteras och utföras oavsett om fackförbundet har representation på arbetsplatsen eller inte. Vi måste förhålla oss till de faktiska förutsättningar som finns och ta till oss att det finns ett stort antal arbetsplatser där fackförbunden inte har lyckats sälja in sin produkt till någon medarbetare. Facklig förankring saknas således helt. Likväl har arbetsgivaren arbetsmiljöansvar och ska i första hand samverka med fackligt utsedda parter. Denna ordning är inte längre gångbar. Fackförbundens företrädesrätt att utse skyddsombud måste avskaffas. Fackförbundens tidigare legitimitet i form av höga medlemstal kvarstår inte längre och kan därför inte framföras som skäl till att fackförbunden ska kunna kvarhålla makten över det avgörande arbetsmiljöarbetet.

Regionala skyddsombud

De regionala skyddsombuden utses och anställs av fackförbunden. De har i uppdrag att aktivera det lokala arbetsmiljöarbetet, men finansieringen av den regionala skyddsombudsverksamheten sker till stor del av skattemedel. Trots det har det aldrig skett någon utvärdering av de regionala skyddsombudens arbete och effekterna därutav. Staten tilldelade denna verksamhet 125 miljoner kronor under 2018.⁶

Ekonomistyrningsverket har konstaterat att verksamheten med de regionala skyddsombuden saknar mål och att det finns ett behov av att tydliggöra alla inblandade aktörers ansvar och befogenheter.⁷ Svenskt Näringsliv rapporterar att arbetsgivarna ser ett antal problem kopplat till de regionala skyddsombuden. Missförstånd kan uppstå när det inte framgår vilken roll ett regionalt skyddsombud har vid ett företagsbesök. Det kan handla om arbetsmiljöarbete, facklig verksamhet, medlemsvärvning eller en blandning av dessa.⁸ Riksrevisionen har också påtalat bristerna i styrning och uppföljning av verksamheten med regionala skyddsombud och menar att användningen av dessa statliga medel bör genomlysas.⁹ Sverigedemokraterna anser att fackförbunden enbart ska fokusera på att företräda medlemmarnas intressen. Så ser det inte ut idag.

Fackförbundens nära band till Socialdemokraterna har politiserat fackföreningsrörelsen till en sådan nivå att fackförbunden inte längre fokuserar på att försvara och framföra medlemmarnas intressen. Fackförbunden driver istället Socialdemokraternas frågor och politiska agenda till den grad att den som har en annan politisk uppfattning aktivt hindras av facket från att erhålla förtroendeposter.

Under LO-kongressen 2016 togs ett beslut om att man ska ha facklig-politisk samverkan med Socialdemokraterna. I praktiken innebär det att de med en annan politisk uppfattning inte kan erhålla fackliga förtroendeposter trots kunskap, engagemang och medarbetarnas förtroende. Det finns flera fackligt aktiva personer som skiljts från sina uppdrag på grund av detta.

Sverigedemokraterna vill se ett annat system för att främja och stötta arbetsmiljöarbetet. Vi vill se oberoende arbetsmiljörådgivare, helt fristående från arbetstagarorganisationerna och istället underställda Arbetsmiljöverket. Detta skulle minska konfliktytorna. Tid och resurser skulle läggas på arbetsmiljöarbetet istället för

⁶ Arbetsmiljöverket, årsredovisning 2018.

⁷ ESV 2009:27.

⁸ Svenskt Näringsliv, rapporten Dags att tänka nytt – ett modernt arbetsmiljöarbete kräver moderna regler och roller.

⁹ RiR 2016:23.

på fackförbundens och Socialdemokraternas politiska agenda. Löntagarnas trygghet och välmående måste komma i första hand.

Magnus Persson (SD)

Henrik Vinge (SD)

Alexander Christiansson (SD)

Ebba Hermansson (SD)

Sven-Olof Sällström (SD)